

drogu, která by mě opravdu poškodila. Já mám svá játra rád. A ničím si je raději mírným pitím alkoholu.

Přírodní halucinogeny byly součástí lidské kultury od nepaměti – až křesťanství to označilo za obcování s ďáblem. Víte, že kanadský etnobotanik Terrence McKenna dokonce tvrdil, že užívání přírodních halucinogenů může za rozvoj lidského abstraktního myšlení?

To si musím najít. Halucinogeny ale určitě mohou za mnohé umělecké výtvo-ry. Dokonce jako toxikolog můžu takový obraz analyzovat – najednou tam není modrá, ale zelená obloha...

... a vy tušíte, na čem Mistr ujížděl?

Přesně tak, dovedl bych říct, co zrovna bral.

Jakými rostlinami se v přírodě lidé nejčastěji otráví?

Největší problém je s dětmi. Maminka naučí své dvouleté dítě na červené kuličky rybízu. A dítě pak jí všechny červené kuličky, které najde. Anebo zase borůvky, modré kuličky – dítě vidí modrou a slup- ne vraní oko. Z nezralých bezinek můžou mít potíže celé školky, roste to všude. Je to pestré. Já si o všech případech dělám záznamy. Zrovna dneska mi volala jedna maminka, její děťátko chodilo po zahra- dě v kraťáskách. Posekali plevel, bylo tam hodně vlašovičníku. Dítě v tom běhalo, ta šťáva mu potřísnila nohy a šup, naskočily mu boláky. Samozřejmě – je to jed, kte- rý působí i povrchově tak intenzivně, že se tím v lidovém léčitelství vypalovaly bra- davice, vlašovičníku se taky lidově říka- lo bradavičník. Kdyby to uschlo, nic by se nedělo. Víte, v přírodě je jenom mini- mum nejedovatých rostlin. Většina rostlin je jedovatá – jde jen o tu dávku.

Tráví se i zvířata?

Ano. Volají mi i zvěrolékaři. Například nedávno jeden pán přišel o koně, za kte- rého dal 150 tisíc eur. Šel s ním z vyjíždky a trošku ho neohlídal. Rostl tam tis. Kůň si ukousl tisu a do tří hodin umřel.

Zvířata nepoznají, že je to jedovaté? Říkávalo se přece, že stará kráva nic jedovatého nesežere.

Zvířata by to poznala, ale musela by vyrůs- tat v přírodě vedle svých matek. Ta kobyla by se tomu vyhýbala nebo hříbě kopl. Dneska se hříbata odstavují tak brzo, jak

jen to jde. A to ani nemluví o psech nebo papoušcích.

Když jsou jedovaté byliny všude kolem nás, není to vlastně příležitost k dokonalé vraždě?

No tak... po pravdě řečeno, určitě se dale- ko hůř dokazuje vražda přírodními toxiny, protože o jiných jedech toho už víme hod- ně. Udělat nějakou zajímavou kombinaci – jen se bojím, abych tady teď nedával něko- mu návod.

Vy byste to jistě uměl udělat, aby to nebylo podezřelé.

Ano, velmi jednoduše by se dal namíchat takový čaj, že bychom si tady v Ústavu soudního lékařství vylámali zuby.

Setkal jste se jako soudní znalec s vraždou za pomoci rostliny nebo houby?

Se sebevraždami zcela jistě, těch bylo hod- ně. Ale s vraždou... myslím, že ne. Existuje ovšem paragraf o zabití z nedbalosti – no a to jsou v podstatě všechny otravy hou- bami. Babička nasbírá houby, připraví je vnoučkům a vnoučkové zemřou. Babička by měla být odsouzena. Většinou se to ale nedělá, protože ona už odsouzena je.

Napadne ještě někoho v době viagry hledat afrodiziakum v přírodě? Třeba brouka puchýrníka? Nebo kůru z yohimbinu neboli stromu bujarníku?

To už asi moc ne. Do toho výčtu patří třeba i hadovka smrdutá, která je mimochodem v mládí, kdy ještě nesmrdí, vynikající na kmínu. Kupodivu vůbec nemá houbovou chuť. Je to opravdu delikatesa nad delika- tesy. Ale tahle houba, ačkoli vypadá tak falicky, jako afrodiziakum vůbec nepůso- bí. Zatímco puchýrník opravdu ano, pro- tože je v něm kantharidin.

Markýz de Sade prý rozdával kantharidinová cukrátká.

Ano, to jsem četl taky. A může to být prav- da. Tehdy byl puchýrník hodně populár- ní. Mimochodem, durman a blín zase ve středověku používaly čarodějnice. Děla- ly z toho masti, kterými si mazaly košťata a na to si sedaly. Funguje to totiž i trans- dermálně, přes jemnou sliznici. Mívaly po tom lítací stavy. Akorát že chudinky pak většinou skončily na hranici.

Změnilo vás nějak to, že se celý život věnujete toxikologii? Dáváte si třeba v přírodě větší pozor?

JAROSLAV KLÁN

Vystudoval biologii, chemii a spe- cializaci na mykologii na Univerzitě Karlově. Má lékařskou atestaci z toxi- kologie. Pracoval v Botanickém ústavu Akademie věd v Průhonicích (70. léta), poté na katedře botaniky PřF UK. Od roku 1985 působí v Ústavu soudního lékařství a toxikologie 1. LF UK a Vše- obecné fakultní nemocnice. Je vedou- cím Národní referenční laboratoře pro toxiny hub a laboratoře pro jedovaté houby a rostliny. V České vědecké spo- lečnosti pro mykologii byl po mnoho let místopředsedou a také předsedou. Je autorem řady odborných publikací a několika knih. Je rozvedený, má jednoho syna.